

R e s p u b l i c a

Alexander Sergejevič Puškin :

Proč líto? Kdybys jenom znala,
kdyby ti v duchu zraket vláta
tvář dusně otrockých těch měst!
Tam zástupy v zdech přikované
chlad svěžíci jiter neovane,
jaro tam nezazvoní z cest:
stydí se lásky, zapírají
své sny, k u p ě í svou svobodou
a jenom modly uctívají.
Z a z l a t e m, z a o k o v y x j d o u.

N i x o n ů v úřad je velmi vážně ohrožen.

Americký prezident Nixon se přiznal ke lži v případě Watergate. Americké veřejnost z toho určitě usoudí, že se přiznal jen ze strachu, že se bez tak na lež brzy přijde. Američané nemají rádi, když je někdo houpá ani na nejvyšší úrovni. Kongres se na věc dívá podobně. Poslanci a senátoři jsou schopni přibouštět mnohé. V těchto shromážděních je mnoho právníků a ti úzkostlivě dbají na dodržování zásad styku mezi advokátem a jeho klientem. Jeden poslanec právník řekl, že se ve své praxi již setkal že mu klient něco nahável, ale přesto jím z ráva otrásla a naplnila ho lítostí.

Ve Washingtonu kolují dohady o tom proč prezident vydal prohlášení. Lidé se domnívají, že snad jeho právní poradce Saint Clear si to vynutil pod hrozbou že jinak odstoupí. Ale njenápadnější důsledek Nixonova obratu je to, že většina republikánů, kteří vjustičním výboru Sněmovny reprezentantů hlasovali proti procesu chtějí nyní aby Nixon odstoupil.

Nixon teď chce, aby ho soudil senát, záleží však také na tom, zda to veřejnost a Kongres dovolí. Ústavní krize má i svou světlou stránku. Newyorská burza oživle nadějí na lepší hospodářské výsledky jestliže Nixon odejde. BBC.

Američané očekávají špatnou úrodu.

U rolníků je známo, že jsou to pesimisté a že obvykle předpovídají to nejhorší. Ale jsou-li zprávy o situaci v hlavních obilnářských oblastech Spojených států pravdivé jen z poloviny pak má svět věru důvody ke starostem.

V minulosti totiž americké přebytky tvořily největší část světových zásob obilovin a uhrazovaly nedostatky jiných zemí, mimo jiné při neúrodě Sovětského svazu a Číny. Americké zásoby pšenice koncem sezóny 73-74 před měsícem byly nej nižší za 26 let: sklizeň roku 1972 byla špatná i v jiných částech světa a v Sovětském svazu byla téměř katastrofální. Sovětský svaz nakoupil ve Spojených státech obrovská množství pšenice při čemž dohody dojednával tajně takže nikdo nevěděl o velikosti těchto nákupů dokud všechno nebylo dojednáno. Teprve pak se zjistilo, že se americké zásoby pšenice znepokojivě ztenčily. Světové ceny pšenice stouply a podobně stouply i ceny jiných potravin. Loňské žně byly sice lepší než v roce 1972, ale americké zásoby obilovin znovu klesly. Úředníci CSN pro výživu prohlašovali, že bude-li letos dobrá úroda zásoby opět dosáhnou bezpečné úrovně. Ale nyní se zdá, že země nebudou moci dovážet ze Spojených států tolik pšenice kolik dosud dováželi a budou muset spoléhat na vlastní zdroje.

A jak vyhlídka, na žně ve světě vypadají? Nelze ještě poskytnout konečné údaje, ale zdá se, že úroda obilovin v Sovětském svazu je dobrá, třebaže nedosahuje loňské rekordní úrovně. Dělá se vše pro to, aby obilí bylo sklizeno. Dochází ze zprávy o nedostatku skladovacích prostor a jsou problémy s mechanizací. Čína tvrdí, že bude mít letos rekordní úrodu obilí, ale americké ministerstvo zemědělství se vyjadřuje o tomto tvrzení skepticky, neboť Čína již začala na světovém trhu nakupovat pšenici. I jiné oblasti se potýkají s potížemi. Tak pásmo pod Šaharou už šestý rok postihlo sucho, které podle odhadů si vyžádalo nejméně 100.000 lidských životů ze letošního roku, kromě toho zahynulo i obrovské množství dobytka. Také indický subkontinent trpí suchem. Ve velkých oblastech nenastaly

monsunové deště, při čemž zátopy v deltě řeky Gangy, v Bangladeši a v Indii z-
čili úrodu na polích. Jihovýchodní Asie byla sice v minulosti vývozcem obilí,
ale produkci vážně brzdí válka ve Vietnamu a v Kambodži. Naproti tomu v Evropě
buďe zřejmě dobrá úroda. Země EHS oznámily, že budou mít navíc 8-10 milionů tun
pšenice. Je jasné, že jí bude zapotřebí. To byl komentář Milady Heigové z ~~XXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~ BBC.

Spisovatel M i h a j l o v píše Titovi.

Spisovatel Mihajlo Mihajlov napsal již druhý dopis prezidentu Titovi v ně-
mž píše, aby mu umožnil žít v Jugoslávii běžným životem a nebo aby mu dovolil
odejít ze země.

Tento 40-letý spisovatel a bývalý universitní lektor uvedl, že je soudně
vypověděn ze svého bytu, že nemá žádný zdroj obživy a ani místo kam by šel. Mi-
hajlo rovněž konstatoval, že před dvěma roky, kdy se rovněž obrátil na preside-
nta Tita mu úřady přislíbili zaměstnání, avšak, že až dosud v této věci nič nepod-
nikl.

Mihajlov upadl v Jugoslávii v nemilost v polovině 60. let, když napsal a vy-
dal sbírku esejí v níž kritizoval Sovětský svaz. V té době měl také v úmyslu vy-
tvořit politickou organizaci, která by oponovala komunistické vládě. Za tuto či-
nnost byl Mihajlov odsouzen do vězení, kde si odpykal tři a půl roku. Po propu-
štění mu však jugoslávské úřady odmítly vydat cestovní pas k návštěvě v zehra-
ničí. Od té doby se Mihajlov setkával s neochopením úřadů. Uveřejnil sice v za-
hraničí několik svých prací avšak v Jugoslávii nesměl nic vydávat až do letešní-
ho března.

Žádná Mihajlova esej posledních let však nezbudila takový ohlas jako je-
ho předchozí práce "Moskevské léto" a "Ruské motivy" v nichž autor ostře kriti-
zuje sovětský život a sovětské zvyklosti. Ani Mihajlova politická organizace
nevykázala po jeho propuštění z vězení žádnou činnost. Potud dopisovatel Hlasu
Ameriky Mark Hopkins.

Pořad rozhlasové stanice "S v o b o d n á E v r o p a".

Každou celou hodinu uslyšíte zprávy.

Na ~~na~~ ~~navi~~čky v kulturním světě upozorníme ve 22,40.

Článek ze světového tisku přečtete ve 22,50.

Rozhářsový deník "Svět 1974" zvukové pásmo aktualit, ~~x~~ rozhovory a
reportáží vysíláme ve ~~XXXX~~ 23,10.

Pásmo komentářů, informací a poznámek k politickým událostem doma
a ve světě zachytíte 23,10.

Přehled západního tisku čtete v 1,10 v noci.

Kulturní pořad "Slovo a svět" si poslechněte v 1,25 v noci.

Nyní informace o vlnových délkách na kterých vysíláme:

Na střední vlně 417 m nás zachytíte od 5,00-7,10, hodin
od 12,00-14,00 hodin
od 15,40-20,00 hodin
od 00,00- 1,45 hodin

Na krátké vlně 49 metrů : od 5,00 - 9,00 hodin
od 17,00 - 1,45 hodin
41 metrů : od 5,00 - 9,00 hodin
od 16,00 - 1,45 hodin
31 metrů : od 5,00 - 17,00 hodin
od 21,00 - 1,45 hodin
25 metrů : od 5,00 - 10,00 hodin
od 16,00 - 19,00 hodin
od 19,10 - 1,45 hodin
19 metrů : od 6,00 - 1,45 hodin
16 metrů : od 8,00 - 23,00 hodin
13 metrů : od 9,10 - 20,45 hodin

Vysílací pořad od rána dopoledne:

Významná výročí jež připadají na tento den ..... 5,05 + 10,05
Náboženské zpravodajství ..... 10,25 + 5,10 + 8,10
Přehled záp.tisku z minulého dne opak. .... 5,20 + 8,20

Co se děje kolem vás v t.zv. socialistickém táboře.. 5,50 + 8,35
 lásmo komentářů, informací a poznámek k politickým
 událostem doma a ve světě z minulého
 dne opakujeme ..... 6,10 + 9,10
 Rozhlasový deník "Svět 1974" z minul. dne ..... 7,10 + 11,10
 Diskuzní pořad "Problémy naší doby" na konci vysílá-
 ní "Slovo a svět" ..... v 8,45

Další přehled vysílání je v 5,35.

"Ž a l u j i"

Tento připravovaný II. díl dokumentace o procesech z 50-let se zabývá pro-
 cesy s českými spisovateli a jejich polovičatými rehabilitacemi po 15 letech.

Tentokrát si všimneme případu básníka Václava R e n ě e. V 50. letech byl
 ve známém spisovatelském procesu odsouzen na 25 let těžkého žaláře. Propuštěn
 byl teprve v r. 1962. Rehabilitován byl v době obrodného procesu a od r. 1970
 je opět jeho dílo na listině zakázaných knih. Nekrology se neobjevily ani v de-
 nním tisku ani v rozhlasu.

Václav Renč se narodil 28. listopadu 1911 ve Vodochočech u Roudnice. V Pr-
 aze vystudoval filosofickou fakultu University Karlovy a studia dokončil dokto-
 rátem v r. 1936. Ve svých prvních pracích byl Renč ovlivněn básnickým a esejis-
 tickým dílem Otokara B ě z i n y. Velký vliv na další literární vývoj Renčův
 měli orážští němečtí spisovatelé Reiner Maria R i l k e, Franz K a f k a a Fra-
 nz W e r f e l jež přetlumčil do češtiny a napsal o nich několik literárních
 analyz. Werfelův a Březinův vliv Renč umělecky přetvářel ve svých prvních básni-
 ckých sbírkách "Jitření" z r. 1933, "Stučanky" z r. 1935, "Sedmhradská zem" z
 r. 1937 a "Vinný lis" r. 1938 - silnou moderní poezii poněkud zatíženou intele-
 ktualismem. Byly to verše tvarově čisté, formálně i myšlenkově vybroušené. Svou
 formální dokonalost a rytmickou lehkost použil Václav Renč i jako dramatik.
 Umělecký význam Václava Renče v české poezii tkví v dramatickém básnictví. Při-
 tom je důraz položen na slovo dramatické. V moderní české literatuře 40.-60.let
 bylo jen několik autorů, kteří byli schopni vytvořit dramaticky silná a jevišt-
 ně působivá dramata ve verších. Zde dominuje Václav Renč.

Všechna Renčova dramata měla úspěch u divadelní kritiky i u obecnostva.
 Drama "Marnotratný syn" z r. 1942 se opírá o masopustní středověké výstupy v ni-
 chž bylo několik vtípných jinotajů na nesvobodu a poručnictví. Druhé drama "Cí-
 sařův mim" z r. 1944 znamenalo už určité umělecké a dramatické vyvrcholení. By-
 la to také první Renčova hra uvedená po jeho dlouholetém nuceném odmlčení v r.
 1967. Je to drama, které novým jevištním způsobem řeší věčný problém umění a ži-
 vota. Václav Renč vtiskl této historické hře současnou aktuální ideovou proble-
 matiku. O těchto dramatech Renč v r. 1968 napsal:

"Má díla ze války neodpovídala cenzurním možnostem a kromě toho se ve mně
 probudil pocit, že na dramatické události, které národ a Evropa prožívaly lze
 podstatněji odpovědět a zachytit je spíše formou dramatickou než lyrickou."

Hrděnou dramatu "Císařův mim" je herec na dvoře císaře Diockleciána Geneci-
 us, který je později jako mučedník prohlášen za svatého. Po smrti své milenky
 hledá Genesisus vysvobození v divadle, kterým ho přivádí ke konverzi ale také ke
 konfliktu s mocí.

Další Renčovo drama "Barbara Celská" historická hra o rozkošnické císařov-
 ně vdově po českém králi Zikmundovi má dvě zcela samostatné variace, přesněji
 řečeno dramatické verze. Druhá umělecky výraznější se jmenuje "Černý milenec".
 čímž míněn mor. Silná barokní dramatická slova i jevištního projevu otevřela
 touto Renčovou hrou nové cesty a perspektivy českému dramatu. Premieru měla v
 Brně r. 1947 a je zajímavé, že když byl Renč jako šéfredaktor a dramaturg Maheno-
 vy činohry akčním výborem v únoru 1948 vyloučen z divadla, "Černý milenec" po ně-
 kolika cenzurních škrtech a úpravách zůstal pro veliký úspěch u diváků ještě řá-
 du měsíců na scéně starého divadla Na Veverí.

Únorem 1948 byla uzavřena Renčova první velká tvůrčí epocha. Po ní násle-
 dovalo více než 11 let věznění. Václav Renč byl zatčen v kněžna 1951 Státní be-
 zpečností a odsouzen teprve v procesu ve dnech 23.-26.dubna 1952 ke 25 letům vě-
 zení. V tomto procesu byl prof.dr. Josef K e p k a odsouzen k smrti a popraven,
 a básník Josef k o s t o h r y z dostal doživotí. Renč byl odsouzen pro domělou
 špionáž ve prospěch USA v rámci američany organizované "Zelené internacionály".
 Odsouzeným bylo také kladeno za vinu, že vypracovali první spisovatelský manife-
 st -memorandum určené představitelům západního světa o současnou situaci v Čes-

koslovensku. Jak ukázalo rehabilitační řízení byl celý proces provokací Státní bezpečnosti. Obžalovaní se o "Zelené internacínále" poprvé doslechli teprve u výslechu.

V r. 1960 byla většina uvězněných spisovatelů propuštěna. Václavu Renčovi a jeho rodině bylo rovněž oznámeno, že bude propuštěn. V poslední chvíli, téměř od brán, věznice z níž vycházelo téhdy 1200 vězňů byl odovlán zpět k pokračování výkonu trestu. Václav Renč vážně onemocněl a byl propuštěn až v květnu r. 1962.

Typická je cesta jeho literární rehabilitace, která řadu let předcházela soudní rehabilitaci. Poprvé od jeho odsouzení se Renčovo jméno objevilo na veřejnosti v Liblicích na kafkovské konferenci, která se konala 27.-28.května 1963. Ve své přednášce "Franz Kafka a česká literatura" uvedl krátce František K a u t m a n Václav Renče jako jednoho z autorů, kteří o Kafkovi psali. Pak se začíná Renčovo jméno objevovat jako režiséra v divadle Oldřicha Stibora v Olomouci. V "Hudebních rozhledech" je recenzována opera Miloše Sokola na námět známého Renčova dramatu "Larnotratný syn", která měla premiéru v r. 1963 v Olomouci. V r. 1964 byla uvedena v televizi opera I š i k r e j č í h o "Antigona" na libreto Václava Renče.

V r. 1965 má Renč znovu první větší literární ohlas překladem Sofoklovy "Antigony" v antickém hexametru a v r. 1966 dosahuje první rehabilitace. Je znovu přijat za člena překladatelské sekce "Svazu československých spisovatelů".

V r. 1967 má divadlo v Gottwaldově na programu jeho drama "Císařův mim" a knižně vychází drama "Královské vraždění". V pozůstatosti spisovatele Miloše R e i n u š e byla nalezena nedokončená hra, spíše skicy nazvané "Úr Hamlet". Renč hru přepracoval a dokončil. Vytvořil z "Úr Hamleta" velké jevištní drama "Královské vraždění". Samostatnou kapitolu by si zasloužil Renčovy inscenace, režijní práce a dramaturgické metody.

V Kulturních aktivitách jsme z rukopisu Antonína K r a t o c h v í l a "Žaluji" četli první část kapitoly o Václavu Renčovi. Svobodná Evropa.

Spor mezi komunizmem a liberalismem.

Nedávno zemřel význačný německý národohospodář a sociolog prof. Götze B r i e f s. Zápádoněmecký deník "Frankfurter Allgemeine Zeitung" otiskl jeho poslední příspěvek pod názvem "Das neue alter der religions krieg". Prof. Briefs v něm shrnuje výsledky svých studií o sporech mezi komunizmem a liberalismem:

Francouzskému básníku Paul V a l é r y m u se přisuzuje jako autorovi tento výrok: "Světlu hrozí dvě nebezpečí - pořádek a nepořádek." Zkušenosti z nedávné historie a naší současnosti tuto větu plně potvrzují. Zatímco západní státy se nacházejí ve stavu sociálních nepokojů a vření, představují komunistické země v první řadě Sovětský svaz vzor spořádaných poměrů. Sovětská propaganda zůrazňuje s velkým zedostiučiněním a šancí pro komunistický systém, že západní svět kráčí vstříc svému zničení, které se dnes projevuje a ohlašuje vnitřními napětími a nepokoji. Naproti tomu komunismus nastolil prý stabilní společensko-politické vztahy. Vedoucí sovětské politické osobnosti již kalkulují, kdy komunistický hospodářský systém dosáhne úrovně Západu, ba co víc kdy komunismus kapitalistický západ předhojí. Není prý vůbec třeba podstupovat riziko atomové války. K vítězství komunismu prý postačí ekonomická nerovnováha a nepořádky v západních kapitalistických státech panují. Měl snad pravdu kdo řekl - západní státy nám prodají i provaz na němž je oběsíme?

Již od dob aristotelových se ví, že stát se stává špatným státem, když potlačuje a zranuje občanské svobody. Stejně špatný je však i stát v němž občané svých svobod zneužívají. Může tedy být komunismus ve světle tohoto Aristotelova výroku a z hlediska stoleté západní civilizace označen za dobrý řád? Nebo představuje neopak podstatně horší společensko-politickou soustavu než byly předchozí komunismus ve své praxi je kolektivní donucovací systém, který ideologicky slouží stále víc a víc k obraně vládnoucí politické strany. Při čemž postupně neguje a odbourává občanská práva a osobní svobodu jednotlivců. Ne nadarmo označil Lenin osobní svobodu a soukromé majetkové vlastnictví za něštácké předsudky.

V další kapitole nazvané "Jediná politická strana ovládá stát" prof. Götz Briefs píše: Donucovací systém v podobě státu totálně ovládaného komunistickou stranou získává potřením a potlačěním občanských svobod ideologickou i celkovou stabilitu. Jediná politická strana, jak mající státní zřízení v hrsti přetváří si je na nástroj své moci realizované často s použitím teroru a totální kontroly. Taková politická strana, která si esbjuje všeskerá lidská a občanská práva se stává absolutní osobou či absolutním monarchou. Avšak svobodu a rozum vlastní je-

nom jednotlivé osoby, nevlastní je žádný kolektiv a právě zde leží t.zv. pro-ton-pseudos pralež všech mocenských totalitních systémů. Takové systémy si ná-rokují právo na manipulaci jednotlivých ~~xyxixx~~ občanů a to až do jejich nej-důvěrnějšího soukromí. K realizaci své moci a kontroly zá vládnoucí strana vy-budovaný rozsáhlý byrokratický aparát. Vládnoucí komunistická strana sama vybí-rá příslušníky tohoto aparátu, určuje jejich kompetence, příjem a různá privi-legia. Existence komunistického státního zřízení bez všadypřítomné byrokracie je prostě nemyslitelná.

Sovětský svaz se z ideologicky-politických důvodů rozhodl přebudovat za-stalou agrární zemi v průmyslový stát. Proces zprůmyslnění či modernizace za-sáhl i zemědělskou výrobu. Lenin zásadně odmítal soukromé vlastnictví půdy v-němž viděl nebezpečí nového kapitalismu. Tato nucená modernizace všech odvě-tví hospodářství Sovětského svazu měla za následek se vešle správního a byrokra-tického systému vytvořila ještě třída technokratů v důsledku svých technických vědomostí získala i rozhodující moc ve státě.

Dálší část má název "Vláda zbujelé byrokracie": Co z bude z uvedených pod-mínek z diktatury proletariátu, která se dle Marxových předpovědí v pozdním ka-pitalismu zmocní vedení závodů a prevezme jejich řízení? Jelikož Lenin byl pře-svědčen, že se řízení průmyslových závodů - management za kapitalistického vý-robního způsobu již natolik vyvinulo, že představuje jen jakýsi druh účetnictví, který by mohl zvládnout i nekvalifikovaný dělník odvezdeš na počátku třetí-nu průmyslových závodů do samosprávy dělníků. Leninovo rozhodnutí mělo však ne-očekávaný ~~žx~~ účinek. Dělníci veškeré stroje a zařízení rozmontovali a prodali soukromým zájemcům. Tyto demontáže přiměli Lenine k tomu, aby vzal znovu tovar ny dělníkům z rukou. Tak přišel k moci místo kapitalistické vládnoucí třídy ni-koliv proletariát nýbrž obrovský byrokratický správní aparát, diferencovaný do nej-různějších hodnotí a kategorií, který však je zcela závislý na politickém a ekonomickém centru - na vládnoucí politické straně. Teďle této správní byro-kracie se vyvíjí ještě mohutná síla technokracie, která ve skutečnosti řídí podniky a závody.

Závěrem lze říci, že komunismus sice odstranil kapitalistickou třídní st-rukturu společnosti, avšak jeho vlastní ideologie zrodila novou rovněž třídní společnost, která vládne pracujícím. Pracující člověk je stejně jako za carské ho Ruska stojí v námezdním pracovním poměru, je vykořisťován třídou byrokratů a technokratů, kteří jak říká Jules M a r t i n é žijí z práce druhých. Martin který je marxista a k marxismu se veřejněx hlásí zjišťuje, že ony tak často proklamované bratrské vztahy mezi komunistickými zeměmi jsou pouze pláštíkem k zastření sovětského vykořisťování.

Nebezpečí při útěku z Č i n y.

Jožka Fero z rozhlasové stanice "Svobodán Evropa" pro vás zpracoval hlá-šení amerického deníků "Internacional Herald Tribune" a týdeníku "Newsweek" o čínských uprchlících.

Před měsícem uskutečnila 23-letá Čínanka Tang-laj-i odvážný plán na kte-rý se dlouho připravovala. Společně se třemi dalšími krajany se rozhodla ilegě lně opustit čínskou provincii Kuang-tung a přeplavat 20-km žraloky zamořený zá-liv Mir do britské kolonie Hongkongu. Její společníci jeden po druhém zmizeli z pod vodou. Když se Tang přiblížila k britské kolonii ucítila náhle ostrou bole-st, žralok ji ukousl nohu. Přesto se jí jako zázrakem podařilo uniknout a s kr-ajným vypětím všech sil doplavat na břeh, kde ji vylovili rybáři. Okamžitě by-la převezena do Hongkongské nemocnice a tam se jí lékařům podařilo zabránit.

Tato nebezpečná a dramatická cesta Čínanky Tang-laj-i je jen z tisíců po-dobných. Jsou to osudy čínských uprchlíků, kteří hledají cestu za svobodou a útočiště v Hongkongu. Těchto uprchlíků v posledních měsících stále přibývá. Ně-kteří z nich volí jinou cestu k útěku. Snáží se přelézt hráty jimiž Čína obklo-pila 30 km hranice s Hongkongem. Nebo se taky podkopou tunelem, aby se dostali do britské kolonie. Jiní podplácejí pohraničníky a jedza skupina dokonce unesl rybářskou loď. Většina se však rozhoduje pro přeplavání zálivu. Jenže dostat se ke břehu britské državy není snadné. Každý uprchlík se musí opatrně většinou v noci přiblížit pohraničním územím hlídáným čínskou armádou, které má na pronás-ledování úprchlíků vycvičené psy. Pak musí takový uprchlík vydržet 4-12 hodin v moři. A vyhnout se při tom čínským námořním hlídkám, které v této oblasti ne-přetržitě patrolují. Jiným nebezpečím jsou žraloci a mořské proudy, které moho uprchlíky vynést na širé moře. Fouze ti, kteří kromě vynikající plavecké doved-nosti mají ještě k tomu štěstí všechny tyto obrovské těžkosti překonají.

Podle policejních záznamů uteklo za letošní půlrok do Hongkongu 3.000 čínských uprchlíků, kdežto loni jich bylo pouze 1.800. To říká policijní statistika, ta však není ani z-daleka úplná. Kolik bylo skutečných případů se může emigrační úřada v Hongkongu pouze domýšlet. Podle mínění tohoto úřadu je počet nhlášených uprchlíků třikrát větší než-li počet zaznamenaných. Převažují mladí lidé. Příčinou útěků je politická nejistota v zemi, která vznikla v lidové Číně za t.zv. antikonfuciovské kampaně a také kampaně proti přívržencům Lin-Piaa. Ji ní odcházejí kvůli nesnesitelné bídě. Dvacetiletý Hong-taj-gin vyprávěl novinářům, že komuna ve které musel žít a pracovat je tak chudá, že si vydělával pou hé 2 dolary měsíčně. Vnepříznivých letech tam jedli pouze rýžovou kaši. ~~xxxxxx~~

Mezi čínskými uprchlíky, kteří našli útočiště v Hongkongu je značný počet mladých lidí z měst především studentů, kteří byli poslání na práci do vesnic. Je známo, že čínský předseda Mao je velkým přívržencem a propagátorem plavání. Setva však měl na mysli povzbuzování mladých Číňanů k plavbě za svobodu.

"S o u o s t r o v í G U L A G"

Na Západě vyšel II. díl knihy Alexandra Solženicyna "Souostroví Gulag". Než však z něho začneme číst zoapkujeme na přání četných posluchačů 20 nejzajímavějších částí dílu I. Ruský originál přeložil Emil Štefan.

Abyste se urychlilo i kulturní vítězství revoluce v r. 1918 se začaly vyhazovat a rozdupávat relikvie svatých a konfiskovat sakrální předměty. Mezi věřícími se strhávaly nepokoje. Tu a tam se rozhoupaly zvony na ratu kostelů a klášterů. Pravoslavný lid se shlukoval zavše i s drůtkami. Orgány se s některými vypořádali přirozeně hned na místě a jiné zavírali.

Když tak uvažujeme o r. 1918 a o 20. letech jsme v pomykove. Máme ezdy ty které vykántrili bez toho aby je vopred posadili do vězeňských cel počítat též mezi proudy naší vězeňské kanalizace? Do které rubriky patří ti s kterými se výbory dědičné chudoby porátali za budovami místních sověťů? Nebo za humny. Stál už alespon jednou nohou na souostroví ~~xxxx~~ účastníků přísahání, kteří se odhalovali celými ~~xx~~ přehršlemi, v každé gubernii vlastní - Rjazanské, Kostromské, Vyšněvolžské, Veližské, několik kyjevských, několik moskevských, Saratovské, Černigovské, Astrachánské, Serigerské, Slominské, Bobrujské, Tambovské, Kavalerijské, Čembarské, Velkoloužské, Lstislavské a jiné. ~~xx~~ nebo vůbec na něm nestanuli a proto nepatří do předmětu našeho výzkumu. Pomineme i potlačování velkých povstání - Jaroslávského, Muromského, Rybinského, Arzamašského. Nebo zjišťujeme, že z některých událostí poznáme už jen jejich název na př. Kolpinská poprava červe 1918. Koho popravili, za co? Kam to zavést? Další důležitá otázka připočítat do vězeňských proudů nebo do celkového počtu občanské vojny desítky tisíc rukojmích ani podle jmen neregistrovaných pokojných občanů, kteří se osobně ničím nepravinili a které popravili na výstrahu nepříteli a nebo jako odvetu za nepokoje.

NKVD - lidový komisariát vnitra vydal po 30.srpnu 1918 rozkaz, aby se všichni pravice sociální revolucionáři okamžitě uvěznila a aby se zavřel značný počet rukojmích - příslušníků buržoasie a důstojníků. Co kdyby byli po pokuse Alexandra Uljanova o atentát na cara zatkli nejen příslušníky skupiny, ale i ty vysoké školáky v Rusku a velký počet příslušníků zemstev? Rozhodnutím Rady obrany ze dne 15.února 1919 jež rokovalo zřejmě pod předsednictvím Lenina ~~xxxx~~ doporučovaly Čeka a NKVD, aby brali za rukojmí sedláky z těch bccí v kterých se ~~xxxx~~ dost z starostlivě neočistují od sněhu. Vesnice dostaly výstrahu, že jak se železniční trať neočistí rukojmí zastřelí. Věstník lidového komisariátu vnitra ~~xxxx~~ č. 21, 22 str. 1 ročník - 1918.

Rozhodnutím Rady lidových komisařů z konce r. 1920 se povolilo brát za rukojmí i sociální demokraty. Dekrety socialistické vlády, svazek 4, str. 627.

Když budeme úzce zkoumat jen obyčejné zavírání zjistíme, že již od jara 1918 se začal valit do vězení dlouhý proud socialistů. Všechny socialistické strany - eseři, menševici, anarchisti, lidové socialisti se zřejmě po dlouhé desetiročí jen přetvařovali. Navlékli si revoluční masku a ukryli se a jen tak z přetvářky šli na carské nucené práce. Avšak ~~xxxx~~ ostrážitá revoluce odhalila buržoasní podstatu zrádců socialistů. Nuž bylo přirazené, že je museli zatýkat. Po rozeznání Ústavodárného shromáždění, po odzbrojení Ireobraženského pluku a jiných jednotek začali pomalu a zpočátku opatrně zavírat esery a menševiky. Od 14. června 1918, kdy je vyloučili ze všech sověťů zavírání nabralo plnější obrátky. Od 6. července 1918 zavírali už i levé esery, kteří se při své úskočnosti dokázali nejdéle přetvařovat jako spojenci jediné důsledné strany pracujících. Teď už azde postačilo, aby něk-de došlo k nepokojům dělníků, aby došlo ke stávkám v kterékoliv fabrice a už v létě 1918 bylo hodně

avek. V březnu 1921 otrásly Petrohradem a Moskvou a nakonec Kronštatem a vy-
stily si zavedení Nové ekonomické politiky - NEP. Jen co se situace po splnění
některých spravedlivých požadavků dělníků trochu upokojila Č e k a začala po
nocích schytávat menševiky a esery prý neozačastných strážců nepokojů. V létě
1918 a v dubnu 1919 zavírali především anarchy. Roku 1919 zavřeli všechny
členy ÚV sociálních revolucionářů, které mohli dostat. Zůstali ve věznicích Buti-
rki do soudu, který se konal až r. 1922. V té době uvěznili všechny delegáty dě-
lníků nestreníků na jejich sjezdě, který se takto nemohl konat. Už v r. 1919 za-
čali podezírat ty Rusy, kteří se vraceli domů z ciziny. Proč se vracejí? S jako
úlohou? A začali zavírat důstojníky Ruského expedičního sboru ve Francii.

V r. 1919 pozdačeného velkou čistkou po ~~xx~~ jistých i čemých spiknutích:
Nacionální centrum, Vojenské spiknutí v Moskvě a Petrohradě popravovali a shé-
něli dox vězení prokadetskou inteligenci podle seznamů. Jaké to byla ta prokade-
tská inteligence? Byla protimonarchistická, ale ne socialistická. Byli to všich
nix vědci, universitní profesori, umělci, spisovatelé, kromě několika levých sp-
isovatelů a kromě kazatelů a teoretiků socializmu a inženýry. Více než 80% inte-
ligence byla teda prokadetská t. j. sympatizovala s programem konstitučně demo-
kratické strany. K těmto kruhům inteligence patřil na př. K o r o l e n k o,
kterého Lenin charakterizoval takto :

"Ubohý měšťák, zajatý v buržoasních předsudcích." A takto:

"Takovéto talenty můžou klidně pán týdnů posedět ve vězeních."

O jednotlivých zavřených skupinách se dovídáme z protestů G o r k é h o.
Avšak Iljič mu 15. září 1919 odpovídá:

"Jsme si nacistom, že stali se chyby, ale vari je to takové neštěstí? Tako-
vá krivba?" A Lenin radí Gorkému, aby se nemárnil na fňukání nad shnilými inte-
ligenty.

V lednu 1919 zavedl nucený sběr potravin a zavedl zvláštní jednotky na
jeho převzetí, které však narážely na vesnicích na všeobecný zavše pasivní, ale
i zavše aktivní odpor. Lámání tohoto odporu sytilo též po dva roky proud zatkn-
tých, nepočítajících ty jež zastřelili na místě. Vědomě nespomínáme velké mlýny
jejich osobitých revolučních tribunálů, které čistily pásma za postupujícím fro-
ntem, pacifikovaly města a celé oblasti. Už vzpomínané nařízení NKVD ze 30. srp-
na 1918 přikazovalo bezpodmínečně zatřelit každého, kdo spolupracoval s bělogva-
rdějci. Zavše člověk přichází do pomykova. Kde se má vést čelící čára? Když v
létě 1920, občanská vojna se ještě všude neskončila, ale na Donu již bylo po ní
z Rostova a Novočerkassku deportovali mnoho důstojníků přes Archangelsk na Solc-
vky a vpraví se, že při plavbě po Bílém moři, ale i po Kaspickém se mnoho člunů
s důstojníky potopilo. Spadá to ještě do období občanské války a nebo již do za-
čátku "mírové výstavby"? A když v tom roce zatřelili v Novočerkassku ženu v jiné
m stavu že skryla svého muže důstojníka. Podle jakého klíče se má odepst její
život?

Je to možná osobitá výnoda ta okolnost, že neexistoval trestní zákoník, ž
nebyly vlastně žádné trestné zákony. Ti, kteří zatýkali a deportovali spravali
se zajisté svým vlastním revolučním pravde "neomylným" právním vědomím.

Zastavení nad blížícím se výročím.

U mikrofomu Svobodné Evropy je Milan Schulz.

Srpen bude nadlouho ne-li navždycky pro obyvatele Československa symbolem
pomižujícího nepřátelského aktu proti menšímu svobodnému a po svobodě toužícímu
státu. To už sotva kdo změní ať bude sebepokrytější vydávat všelijaká mírumi-
lovná prohlášení a činit teatrální přátelská gesta. Lidé napadeného státu si bu-
dou myslet a často i říkat své.

Sovětská propa-ganda není v tomto směru příliš vybíravá. V pondělí třeba
prohlásil v anglickém vysílání moskvevského rozháasu pro Sev. Ameriku jeden z
jeho předních komentátorů toto:

"Mám za to, že morální zásady, jako mnohé jiné principy jsou nedělitelné.
Nelze s nimi žonglovat a není to něco s čím někdo může zacházet jak se mu to ho-
dí a pak rychle zapomenout, když je nepotřebuje. Spravedlnost není fotbalový mí-
jehož se v té či oné části hry zmocní silnější mužstvo. Mají-li lidé věřit ochr-
ncům spravedlnosti pak je třeba, aby tito nositelé morálních zásad měli čisté
ruce. Bohužel tomu tak vždycky nebývá."

Tato slova zazněla v angličtině z Moskvý jako by namířená do současné vni-
tropolitické situace v Spojených státech. Daleko předněji však míří mnohem blí-
ž, do jiné velmocenské centrály, jejíž adresa zní - Kreml. Češi a Slováci byli jed-
ni z posledních kteří zatím zažili, že to s morálními zásadami a spravedlností

zvláště v případě čirých mocenských zájmů často tak fér nebývá. Je tomu právě v těchto dnech šest let co se ve vzácné jednotě, oba národy vškeré občovatels-tvo spojilo v pevné víře, že je nutno proti velmocenské vzácné postavě morální zásady svobody a nezávislosti. Dnešní propagátoři morálních zásad tehdy odpo-věděli na to násilím.

30. výročí S N P.

U mikrofonu rozhlasu Svobodná Evropa je Emil Štefan.

Je paradoxem, že v naší době vědecko-technické revoluce a dobývání vesmír-ných dálav nejen, že přežívají staré, ale vznikají i nové mýty a iluze. Čet-li jsme v minulých dnech na stránkách jednoho bratislavského deníku, autor článku toto nesporně správné konstatování dal na úvod před propagandistický traktát o vědeckém socialismu a jeho budování na vědě. Jistěže si neuvědomil jak trefně. Ve vývoji lidské společnosti se zajisté nedá najít jiné politické, když chce te společenské zřízení, které by na zdůvodnění svého bytí vyrobilo více mytů a iluzí jak socialismus.

K obnově a stále rozšiřovanému mýtu zřízení patří u nás i traktování pohnutků, příběhu a cílů SNP spájané s legendami o komunistické straně jako o jeho jednmém hegemoně a s chvalozpěvy na širokou, všestrannou a nezištnou pomoc sovětské armády odboji slovenského národa.

Jaké však byly historické skutečnosti? Nechme nyní bokem období raných příprav povstání i když o něm též šíří dvorní historiografie nepřehledné množství polopravd a vyslovených nepravd jen, aby její výklad souhlasil s teoretickými postuláty jediného "vědeckého" světonázoru.

Zastavme se v předvečer vypuknutí povstání a vezměme si na chvíli Husáka vo svědectví o něm na pomoc. Podle Husáka pro úspěch slovenského národního povstání bylo životně důležité koordinovat jeho plány s plány politického a především vojenského velení sovětské armády, aby ozbrojená akce na Slovensku zapadla do celkového rámce s boji na východě Evropy. Husák po vyslovení této zásadní tézy si klade otázku proč akce povstání nebyly zkoordinované se sovětskou armádou? Proč se muselo na Slovensku v týle německé armády dva měsíce těžce bojovat v izolaci? Hoci se Husák pokouší zvalovat vinu na londýnskou Benešovu vládu, ale samotný způsob jak formuluje samu otázku je popření tvrzení těch vykladačů povstání, kteří v souvislosti s tím vynášejí především sovětskou vojenskou pomoc. Pokud jde o Husákov pokus připsat celou vinu za to, že nešlo ke koordinování vojenských akcí na Slovensku s akcemi sovětské armády londýnské Benešově vládě je třeba tu připomenout moskevskou misi zmocněnců Slovenské národní rady plk. dr. F e r j e n č í k a a Š m i d k e h o .

Odletěli ze Slovenska s plány povstání 4. srpna 1944, aby v Moskvě pomocí Československé vojenské mise sjednotili plány povstání s plány sovětské armády. Podle zjištění historických faktů tam přiletěli 6. srpna. Plk. Ferjenčík odevzdal Sovětům příslušné návrhy, avšak Moskva pokládala za nutné příchod slovenských delegátů utajit. Ještě 20 dní po tom co došli do Moskvy tedy 26. srpna 1944 čiže přímo v předvečer povstání šéf Československé vojenské mise v Moskvě gen. F i k a, který byl o odletě Ferjenčíka a Šmidkeho informovaný ze Slovenska dostal od styčného důstojníka sovětské armády gen. D a v y d o v a odpověď: "O jejich příchodu se nic neví."

Pika ve svém hlášení do Londýna doslova píše: "Gen. Darydov pokládá za nemožné, aby tu byla delegace bez toho, aby o tom věděl, že snad byli sestřeleni. V mé přítomnosti telefonoval svému zástupci gen. Belanovovi z čeho o ní neví. Nic nezjistil a slíbil, že věc vyšetří během noci. Té noci jsem se informoval na zpravodajském oddělení NKVD u plk. M i c h a j l o v a, který též nic nevěděl." Až po tomto Píkovém zákroku v noci ze 26.-27. srpna 1944 se Ferjenčík a Šmidke po první střetli s velvyslancem Fierlingerem a gen. Fikou. Sověti delegáty 20 dní vyslyšeli a prakticky pro povstání nic nepodnikli. Co o tom hovoří objektivní historik povstání v době obrodného procesu, když se u nás měla povědět pravda?

"Hodiny a dny utíkaly. Na Slovensku se dala do pohybu povstalecké drama, které nečekala na stanovisko Sovětů ani na stanovisko prezidenta Beneše. Gen. I n g r 30. srpna 1944 tedy už na začátku povstání opět v rádiodepeši žádal gen. Fiku: "Hlaste stanovisku ruského velení k plánu SVV / Slovenské vojenské velit., respektive plánu akce jež hodlá ruské velení uskutečnit ve spolupráci s SVV. Hlaste co ruské velení v tomto smyslu zřizuje, a neb jaké má ruské velení požadavky." Pika však nemohl dát uspokojivou odpověď, neboť mu ještě neoznámili oficiální stanovisko kompetentních sovětských úřadů. A tak klíčová otázka povstání vztah k frontě a žádaná pomoc zahraničního spojence zůstala do konce srp-

K tomuto hlasu objektivního historika povstání ještě připomínka z Husákova svědectví v němž se výslovně upozorňuje, že v srpnu 1944 byly sovětské vojska vzdelené od ~~xxx~~ slovenských jednotek na 30-40 km. Dvě slovenské divize držely úsek Karpat v délce 110 km. Byly dokonce menší předsunuté jednotky na polské straně. Německé jednotky na tomto úseku v podstatě nebyly. Na těchto faktech byl založen plán Slovenské národní rady a jejího velení píše doslovně Husák ve svědectví jež spočíval v tom, aby tyto slovenské jednotky navázaly styk se sovětskou armádou, otevřely jí karpatské průsmyky především ~~Ř~~Dukelský, umožnili jí rychlý přesun na slovenské území, do Poddunajské nížiny a zapéjit domácí ozbrojený protifašistický boj se silami sovětské armády. Tolik Husák o plánu z kterého se však nic nerealizovalo. Po tom co jsme uvedli, ani netřeba rozvádět, že přeco.

Spíše je se třeba zamyslet nad tím jak obstojí mýtus ~~xx~~ ve světle těchto skutečností o velkorysě a rozhodující pomoci Sovětského svazu povstání. U několika dalších aspektech tohoto mýtu se ještě zastavíme. Tolik Emil Štefan.

Dojde k tomu, že ~~průběh~~ historie se sovětskou pomocí do dnes pokračuje. Nové číslo britského týdeníku "The Economist" uvádí jak ~~světí~~ vydělávají na probíhající naftové krizi. Popisovaná kapitola jejich ne právě bratrského obchodu spočívá na sovětských dlouhodobých smlouvách s rozvojovými zeměmi, které musí platit zbožím dodávaným za dlouhá léta pevně stanovenými cenami. Podle listu nakoupili na př. Rusové od Iráku naftu za cenu 6 dolarů za sud výměnou za kžbraně a obratem ji prodali západnímu Německu za trojnásobek za 18 dolarů za sud. Tady může obchodník ještě říct kšeft je kšeft. Vždyť vlastně obchodují s protivníkem. Tu je další příklad: Sověti nakoupili zemní plyn od Afganistanu za 6,5 dolaru za 1.000 kubíků z Iránu za něco víc než 10 dolarů za 1000 kubíků a obratem ruky jej prodali a teď pozor bratrskému Polsku za více než 18 dolarů a neméně bratrskému Československu za 19,5 dolaru. Nelze se pak divit, že českoslovenští plánovači hovoří pro letkošek o zdražení dovozu plánovaných surovin o několik miliard korun. Při tom jak je jim to přikázáno hovoří o dovozu z kapitalistických zemí, ale proč by došlo ke zvýšení tak markantnímu, když jde jen o malou část dovozu jak se v úředních zprávách stereotypně opakuje z kapital. států.

Toto nepravdivé hodnocení jehož se státní propaganda usilovně drží platí jen pro oblast ekonomiky. Stejně mnohdy o mnoho horší je to v kultuře.

Normalizovaná kultura v Č S S R.

U mikrofonu Svobodné Evropy je Martin Zemek.

Na podzim r. 1970 tehdejší ministr kultury v České vládě programaticky a jistě správně stanovil, že nejlepším svědectvím konsolidace poměrů v Československu je, když se v knižkupectvích objeví hodně původních knih, když se bude hrát hodně divadel, budeme natáčet dobré filmy. Čeští a slovenští čtenáři, diváci, posluchači budou moci shlédnout nová politicky angažovaná díla a tak to budou muset hodnotit i v zahraničí.

Už tomu v září budou 4 roky co kompetentních vládní činitel tak optimisticky výhledově sliboval. A situace zůstává nezměněně tristní. V divadle, ve filmu a nebo v literatuře. Nadále ji charakterizují výroky významných levicových intelektuálů jako jsou Aragon, Artur Miller, Heinrich Böll v nichž se mluví o Československu jako o kulturním hřbitově či o Białym duchu. Téma, které v uplynulých čtyřech letech neztratilo nic z své smutné aktuality.

Samosebou, že se vládnoucí režim snaží vytvřít o této pro něj kompromitující realitě lepší zdání. Dal s obtížemi dohromady nový Svaz spisovatelů, pro nějžž je ovšem označení "svaz tvůrčí" těžko ospravedlnitelným ozdobným epitetem. Když před několika dny na schůzce s českým spisovatelem vypovězeným z Československa mu někdo položil otázku co je to teď ten nový spisovatelský svaz byla hořko-humorná odpověď O t y F i l i p a: "Je to snad ten nejlepší svaz na světě, kdo v něm je nemusí psát a je i tak o něho postaráno a má se dobře."

V našem literárním životě hráli vždycky podstatnou úlohu literární časopisy. V moderním československém kulturním dění dokumentovalo životnost literární tvorby vždycky několik literárních časopisů, měsíčníků a týdeníků. Když se v léte 1972 čtyři léta od okupace zmohli osvětoví protagonisté současného režimu k tomu, že s bídou postavili na nohy literární časopis zvaný "Literární měsíčník" napsal úvodem k ročníku 1973 jeho koryfej Josef R y b á k článek vyznačující se výrazivem v-pravdě pionýrským, psal, že citují:

"Krok ~~xx~~ za kroky se však i v literárním životě splňují normální poměry, že rostou řady umělců, kteří jsou ochotni - pomáhat."

Jak budoucnost, která od té doby uplynula ukázala, byl to jen euforický odhad situace nicméně Josef Rybák, místopředseda Svazu pomázaný k své větší slá-

titulem národního umělce a vyznamenáný k příležitosti svých 70. narozenin zdraví cí ~~xx~~ ÚV KSČ, vlastně měl umět orientovat. A přece mu téměř nadobro ušlo, že žije právě během posledních čtyř let v bohaté tvůrčí éře v níž se střídá etapa za etapou. Tak o tom píše aspoň Hana H r z a l o v á na stránkách "Rudého práva". A to opravdu stojí za to na ukázkou si něco přečíst; autorka soudí, cituji:

"Čtyři léta představují ve vývoji literatury poměrně krátký časový úsek, jsou však období v nichž se pohyb literatury prudce zrychluje a zintenzivňuje a poslední čtyři roky zdá se k takovým obdobím patří."

No prosím. V nakladatelských programech se o tom nedočtete, v knihkupeckých výlohách a pultech se nedohledáte. Soustavná četba kulturní rubriky "Rudého práva" nebo toho "Literárního měsíčníku" vám nepomůže. Knížek původní, nově vydané literatury je tak poskrovnu jako ještě nikdy v údobě jiných čtyř let od I. světové války nebylo. Nevychází literární časopisy, chybějí scénáře, vycházejí tajné seznamy zakázaných autorů a knih. Literatura bez knihek a přece podle pojednání autorů v "Rudém právu" prý éra, dokonce vyjimečná literární éra zcela mimořádných tvůrčích kvalit. Jako by mluvila o dílech napsaných neviditelným inkoustem na neviditelném papíře vnímatelným jen očím vyvolených. Stačí, že to strana potřebuje, strana to musí mít.

Ostatně píše se na stránkách "Rudého práva" a jiných deníků jež vycházejí v Československu o svobodě o vyšší socialistické spravedlnosti, o důvěře lidu ~~xx~~ ve stranu a vládu, o ~~xx~~suverenitě - vesměs o hodnotách které nejsou. Proč by se tedy nemělo psát, proč by se neměla velebit také literatura, která konec konců právě tak není. Na prknech divadelních ježvištje absurdní divadlo jakožto výplod úpadkového umění přísně zakázáno. Ve státně dotované publisistice a ve sdělovacích prostředcích se beze všeho veřejně hraje. Folik Martin Zemek.

A Milan Schulz se loučí slovy: Kení to tedy v Československu tak jednoduché jak to vidí redaktor "Rudého práva", který v pozdějším čísle bez mrknutí oka píše že u nás pokračuje zdárný vývoj bez otřesů a výkyvů jímž jsou nabořád vydání občané kapitalistických států. Tu člověka napadá onen vtíp jistě mírně zjednodušující jako všechny vtípy podle nějž přimjel pan Roubíček z Ameriky potká pana Vosábla ~~xx~~ ten se ptá: "Tak co kapitalismus? Umírá, umírá?" a pan Roubíček kývne: "Jo, ale řeknu vám, krásná smrt."